

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 327

י"ג כסליו
תשפ"ה

פרשת וישלח

דרך חיים

להמית את עשו, ושני הפחדים שווים הם בליבו של יעקב. זהו פלא, כיצד זה פחד יעקב מלהרוג את עשו כפי שפחד למות בעצמו, ובעיקר לאחר כל מה שיעקב אבינו עבר בגללו של עשו.

מהו הטעם שחשש יעקב אבינו למיתת עשו? ישנה דרך אחת שמבארת כי טעם הדבר הוא שחשש להרוג את עשו מפני כיבוד הורים וצערם. המדרשים הוסיפו עוד טעמים. אך ניתן לראות מכאן כי הצדיקים אין בליבם כל הרגש חוץ מרצון ה', ואם רצון ה' הוא שעשו יחיה ישנו פחד עמוק בקרבו של יעקב שמא יילך נגד רצון ה' וימית את עשו. אצל הצדיקים רצון ה' ורצונם העצמי לחיים אחד הוא, וכשם שרואים הם ערך בעצם חייהם כך רואים הם ערך בקיום רצון ה' בכל נברא ונברא באשר הוא. לכן נשמר יעקב מפני פגיעה בעשו הרשע, ומגביר בליבו אהבה כלפי עשו הרשע.

אהבה זו הגביר יעקב מכוח התבוננותו בשורשו האלוקי של עשו הרשע, עד אשר בשעת הפגישה מחבקים ומנשקים הם האחד את השני כמים הפנים לפנים. ללמדנו כמה מידתו של יעקב אמת, אמת אשר יודעת להתגבר על הרגשי הלב של האהבה העצמית וכל ההסבר השכלי המעורר צורך להשיב מלחמה שערה, ומכריע כי עליו לחשוש מפני פגיעה בעשו - יציר כפיו של הקב"ה, שבמהותו הפנימית טוב הוא. מבאר הג'גליא רזיא' שבמקום עשו היה צריך להיוולד דוד המלך ע"ה, שהוא רגל רביעי למרכבה, המשלים את ג' הרגליים - אברהם, יצחק ויעקב. אך

המשך בעמוד הבא

"ויירא יעקב מאד ויצר לו" (בראשית לב ח), יעקב פוחד מעשו. לכאורה הוא פוחד שלא ייהרג, כך היא ההבנה הפשוטה. אם נעיין בדברי חז"ל שמספרים לנו מה עבר על יעקב לפני מלחמתו עם עשו, נזכה להבנה שונה. בהיותו בן ששים ושלוש שנה נאלץ יעקב לעזוב את אביו ואת אימו בארץ ישראל ויצא לגלות מפני עשו. בדרך אליפז בנו של עשו שנשלח ע"י אביו להרגו נטל ממנו את כל ממונו, מניח אותו עני כמת. מגיע יעקב לבית לבן לאחר י"ד שנים בבית שם ועבר, ומשתקע עוד עשרים שנה נוספות בבית לבן. בסך הכל שלושים וארבע שנות גלות מפני עשו הרשע. בשנים הללו אוכל יעקב מרור ולענה, "הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני" (בראשית לא ט) מתוך כל הערמה של לבן הארמי. במשך כל אותם השנים זוכה עשו לישיב בביתו נינוח, בונה משפחה, מקים את אלופי החורי, בעוד אחיו בונה בית מתוך ייסורים ול"ד שנות גלות ודלות.

כעת כשיעקב חוזר לארץ ישראל היה מצופה שרגשותיו יתמלאו בשנאה תהומית, יכין כלי מלחמה וישיב מנה אחת אפיים כנגד כל שנות הכאב והקושי. אך יעקב אבינו פוחד, "ויירא יעקב מאד ויצר לו". מבאר המדרש (בראשית רבה עו ב): "אמר ר' יהודה בר' עילאי: לא היא יראה לא היא צרה. אלא 'ויירא' שלא יהרוג 'ויצר לו' שלא ייהרג. אמר אם הוא מתגבר עלי הורגני ואם אני מתגבר עליו אני הורגו, הדא הוא 'ויירא' שלא יהרוג 'ויצר לו' שלא ייהרג". כשאדם יוצא למלחמה ליבו פוחד מפני האפשרות למות, אך יעקב חושש מפחד אחר - שעלול הוא למות או לחילופין

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

במקומו יצא עשו, שעניין אחד לשניהם שאדמוניים היו. אמנם אדמוניותם הייתה שונה במהותה. אדמוניותו של עשו הייתה אדמוניות של הרג ורצחנות, בעוד דוד נהג כן "עם יפה עינים", שהיה הורג מדעת סנהדרין בלבד. יודעים אנו כי ישנם שני בתי דינים - בי"ד של עשרים ושלושה ובי"ד של שבעים ואחד, ויחד עם הקב"ה - "אלקים נצב בעדת אל" אשר עולים ביחד לתשעים וחמש. תשעים וחמש הוא הגימטריא של מזל 'מאדים', מזלם של שופכי דמים (שבת קנו.), ומזלם של האדמונים - עשו ודוד. אמנם את נטיית שפיכות הדמים כל אחד מהם לקח לצד אחר, דוד לקחו ל'יפ"ה (95 בגימטריא) עיניים' - שפיכות דמים בהדרת סנהדרין. לעומתו עשו לקחו לאדימות מזל מאדים בלבד, שפיכות דמים בלא יופי העיניים. לכן מחיית זרעו של עשו, עמלק, נזכרת בלשון "מחה אמחה" (בראשית יז יד). מבאר ר' נטע נתן שפירא, בעל 'מגלה עמוקות', כי לשון "מחה" הינו ראשי תבות של מאדים, חלבנה, המן - שהגימטריא של כל אחד תשעים וחמש. דוד המלך בכסא מלכותו הוא שיתקן את שפיכות הדמים של עשו, כפי שנאמר "כי יד על כס י-ה".

יעקב אבינו ראה את הכח הפנימי של עשו שצריך עליו ותיקון ביופי העיניים של הסנהדרין. אותן נשמות של עובדיה הגר, ר' עקיבא ועוד, ומזה חשש יעקב אבינו - שמא ייהרג ושמא יהרוג, שלא יפגע להפסיד מן העולם את אותן נשמות הטמונות בנשמתו של עשו.

שבת שלום!

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

ויפר המחנך הדגול הרב יחיאל מיכל מונדרוביץ' שליט"א על ר' אריה ליון זצ"ל, אוהבן של ישראל, שהיה נוהג לסייר בחצר תלמוד תורה 'עץ חיים' הירושלמי בהפסקות בין השיעורים. עוקב הוא עם עיניו הטובות אחר מעשי התלמידים, כחלק מתפקידו כ'משגיח' בתלמוד תורה.

באחת הפעמים 'מלמד' צעיר ביקש לנצל את זמן ההפסקה, לשמוע מפי הרב הישיש הדרכה והנחייה, ולהתחכם ממשנתו החינוכית רבת השנים. המלמד הצטרף לרבי אריה בסיורו בחצרות. במהלך שיחתם, תוך כדי הליכה אקראית, פנה רבי אריה למלמד ושאלו: "אמור נא לי מה אתה רואה? כל ילדי ה'חיידר' משחקים בחצר להם להנאתם, מה ראית עד הנה?", המלמד השיב שאכן שם לב לכמה דברים שבהחלט דורשים התייחסות. הנה אברימל'ה רץ, והכיפה ביד ולא על הראש. הוא רואה את איציק דוחף את חבירו, ואת יענקל'ל זורק אבן!

שמע רבי אריה, שתק לרגע, ואמר למלמד: "הרוצה אתה לשמוע מה אני ראיתי עד הנה? אני ראיתי את יוסף נועל סנדלים קרועים למרות שאנו בעיצומו של חורף הקר. עליי להעביר תמיכה כספית למשפחתו. והנה בנימין הקטן, כמה הוא רזה וחיוור, אשלח לו רופא לביקור בית. ובכלל אינני רואה היום את מאירק'ה, שמא שוב הסתבך, המסכן, וחושש לבוא ל'חיידר'.

המלמד היה נבוך כעת הוא הבין מה רואה רבי אריה כשהוא מסייר בחצר התלמוד תורה. שניהם ראו, אך אין ראייתם דומה. הכל תלוי על מה מסתכלים!?

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

המלאכה המשלימה את מלאכת 'חורש' הינה מלאכת 'זורע'. בעוד תפקידה של מלאכת חורש הינו הכשרת הקרקע לזריעה, הזריעה עצמה מהווה את ההשלמה והתחלת שלב הפקת תנובת הקרקע. בכלל מלאכת זורע כלולות פעולות שונות המסייעות לצמיחת התבואה.

בכלל איסור זה גם איסור השקייה של צמחים, ולכן יש להימנע מליטול ידיו על גבי עשבים משום שבהכרח משקה את הצמחים והדבר אסור ב'פסיק רישא' (מ"ב שלו כז). הדבר אסור בין בצמחים שרוצה בגידולם ובין שאין לו עניין בגידולם כקוצים וכדומה (כה"ח שם כז). איסור זה של שפיכת מים נכון גם לגבי קרקע שאינה זרועה אם עתידה להיזרע, אמנם במקרה שכזה האיסור נובע ממלאכת 'חורש', כיוון שבשפיכת מים על גבי קרקע זו מרפה את הקרקע ומקל על אפשרות הזריעה העתידה. למעשה יש להיזהר שלא לשפוך מים בכל קרקע שהיא, אלא אם מרוצפת היטב.

איסור זה של שפיכת מים נכון גם לגבי שפיכת כל משקה שהוא (מ"ב ס"ק כט). אמנם אם שופכים את המים על גבי קרקע מרוצפת וכדומה ומשם זוחלים אל קרקע זרועה נחלקו הפוסקים אם לאסור או להתיר. מרן הגרש"ז אויערבאך (שש"כ יב יט) התיר משום שהשקייה זו הינה בגדר 'גרמא', וכיוון שאינו מתכוון להשקיה אלא לרחיצת ידיו בלבד יהיה מותר. ובשו"ת אז נדברו החמיר, שלא ראה זאת כגרמא אלא כפעולה אחת עם שפיכת המים, על אף שזורמים בצינור, כיוון שזורמים מכוחו בלבד. ובמקום שהקרקע אינה שלו ואינו חפץ בהשקייתה או שאין תועלת בהשקייתו (כגון שהקרקע רוויה ממי גשמים) - ניתן להקל גם לפוסקים המחמירים בדיון זה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שׁו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | רכשתי תבנית של 12 ביצים ורובן היו עכורות עם כתמי דמים, האם המוכר חייב להחזיר לי את כספי?

תשובה | באם היה מדובר בביצה אחת כמו שכתב מרן (ח"מ סי' רלב) יש כאן מחילה מראש בין המוכר לקונה, כעין הסתכנות ששני הצדדים יודעים עליה, ולכן אי אפשר לבקש בחזרה את הדמים. אולם במקרה דנן זה שונה לחלוטין, כי המוכר מכר תבנית מקולקלת ממש, ובוודאי שהוא מחוייב לשלם בחזרה את דמי המכר.

שאלה | האם מותר להשתמש באבקת ביצים שעבר עליה לינת לילה?

תשובה | הדבר מותר, כפי שכתב דודי זקני הגרצ"פ פראנק (הר צבי יו"ד עד) שבטלו מלהיחשב כ'ביצה' בייבושן. כן הכריע בעל השבה"ל (ו קיא) ומרן היבי"א (ב יו"ד ז) שמנהג ארץ ישראל להתיר בזה. וקדם להם הבית שלמה (א יו"ד).

שאלה | האם מותר לשתות ביצה רכה (גוגל-מוגל) להקלה על צרידות וקול צלול יותר?

תשובה | גם ביצה של מושב שמופרית מותרת בשתיה, וכך נהג האריז"ל, משום שהולכים אחר רוב הביצים. ומצאתי בשו"ת תורה לשמה של מרן הבן איש חי (סי' רי) שהוא נותן דרך תשובה לאדם שגמע ביצה ולאחר מכן ראה דם בשאריות הביצה שנתרו.

שאלה | האם בביצה בעלת שני חלמונים שנמצא באחד דם נאסר גם החלמון השני?

תשובה | החלמון השני נאסר על אף שנמצא נקי לחלוטין, כך פסק המנח"י (י סב).

שאלה | האם מותר לאכול אצות ים?

תשובה | אצות ים הינו צמח מימי חד תאי שכאשר לאכילה. הבעיה אינה בגוף האצה, אלא בטפילים שנמצאים בתוכה, בפרט ב'דפי אצות' שצריך בהם משנה זהירות, ולכן קשה למצוא 'דפי אצות' עם כשרות ברמה גבוהה, שהכשרות יכולה להינתן על האצה עצמה אך קשה לתת אותה מכח

המשך תשובה בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שׁו"ת

עם הרב חיים אידלס

הטפילים שנדרשת מיומנות מיוחדת להוציאם. לעומת זאת, אבקת אצות שבה נטחנים גם הטפילים מותרת משום שהטחינה מבטלת אותם.

תשובה |

מה ברכתם של אצות ים?

שאלה |

ברכת שהכל כמו פטריות שגדלות באדמה אך צמיחתם מכח יניקת האוויר, כפי שרואים שפטריות גדלות בחפצים שונים, על גבי אבנים ועוד.

תשובה |